

Slovenská IT komunita očakáva, čo dokáže nová vládna garnitúra

Foto: archiv

POLITICKÁ PRIORITA?

Informatizácia spoločnosti (IS) si popredné miesto medzi politickými prioritami jednoznačne zaslúži. Jej pozitívny vplyv na rast HDP krajiny či vzdelanostnej úrovne obyvateľstva s priaznivým dopadom na trh práce je ekonómami zdokumentovaný už niekoľko rokov. Elektronické služby verejnej správy, eGovernment, zasa výrazne znižujú možnosti korupcie. Na Slovensku však bola táto oblasť doteraz skôr politickou „Popoluškou“ a svoje miesto v reálnej politickej agende našich slovenských politických strán si nachádzala pomaly. Svedčí o tom aj fakt, že vo väčšine dlhodobo porovnávaných kritérií (prístup občanov k širokopásmovému internetu, elektronické služby verejnej správy, digitálna gramotnosť obyvateľov) v rámci krajín Európskej únie patríme dlhodobo na posledné miesta rebríčkov. Predchádzajúca vláda pripravila v rámci Stratégie konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010 Minerva ambiciózný akčný plán aj pre IS, realizácia väčšiny týchto úloh je dnes diskutabilná a ich dokončenie za súčasnej vlády je, ako sa zatiaľ zdá, viac ako neisté. Asi by bolo vhodné, aby aj táto stredo-lavá vláda predstavila svoj „akčný plán“ pre oblasť informatizácie spoločnosti, čo by bolo rozhodne užitočným príspevkom aj pre väčšiu transparentnosť realizácie vládnych IT projektov. A samozrejme občania/voliči by dokázali lepšie kontrolovať plnenie stanovených úloh.

Vláda strán Smer-SD, LS-HZDS a SNS síce informatizáciu spoločnosti vo svojom programovom vyhlásení spomenula na viacerých miestach, ale nasledujúce mesiace veľmi presvedčivé neboli. V odbornej verejnosti rezo-

INFORMATIZÁCIA SPOLOČNOSTI AKO POLITICKÁ VÝZVA

Slovensko sa ocitlo v jedinečnej situácii – má šancu využiť štrukturálne fondy Európskej únie v začínajúcom sedemročnom programovacom období EÚ 2007 – 2013 na zníženie zaostávania našej krajiny vo viacerých oblastiach. Jednou z nich je jednoznačne aj informatizácia spoločnosti vrátane budovania elektronických služieb verejnej správy. Od nástupu novej vládnej koalície už prešlo viac ako pol roka. Podľa viacerých deklarácií jej predstaviteľov, najmä zo strany Smer-SD, patrí informatizácia spoločnosti medzi jej politické priority. Napovedali tomu už odvážne formulácie vo volebnom programe najsilnejšej vládnej strany, ale aj viaceré zmienky v programovom vyhlásení vlády. Nadišlo obdobie, keď je čas prejsť od slov k činom...

novali najmä vnútrostranícke kompetenčné spory o riadenie Operačného programu Informatizácia spoločnosti (OP IS) s peniazmi zo štrukturálnych fondov EÚ a o presun štátnych kompetencií pre informatizáciu spoločnosti z MDPT SR na MF SR. Po polroku natahovania sa ministrov zo Smeru je jasné, že všetko dôležité sa bude odohrávať na „trase“ Ministerstva financií SR – Úrad vlády SR. U ministra financií Jána Počiatka sú po novelizácii kompetenčného zákona od 1. februára 2007 štátne kompetencie pre IS a implementácia OP IS, u podpredsedu vlády Dušana Čaploviča je Riadiaci orgán OP IS a horizontálna koordinácia informatizácie v rokoch 2007 – 2013. Na ÚV SR bude zrejme sedieť aj nový splnomocnenec vlády pre informatizáciu spoločnosti, ktorého meno ani kompetencie v čase písania tohto článku ešte neboli známe... (Dúfajme, že sa všetci zainteresovaní na nové, komplikované rozloženie kompetencií naladia čo najskôr a čo najlepšie sa zohrajú.)

VEĽA, VEĽA PEŇAZÍ...

Zatiaľ zrejme najviditeľnejším a u odbornej IT verejnosti najviac oceňovaným krokom tejto vlády je navrhnutie finančnej alokácie pre informatizáciu spoločnosti v začínajúcom programovacom období EÚ 2007 – 2013. Kým minulá vláda navrhovala 850 miliónov eur, súčasná navrhla pre OP IS ešte viac – 993 miliónov eur, bez kofinancovania slovenskej strany (to je plus ďalších 25 percent). K tomu treba pripočítať aj prostriedky z iných operačných programov, ktoré podporia informatizáciu spoločnosti nepriamo, keďže ide nielen o vertikálnu, ale aj horizontálnu prioritu tohto programovacieho obdobia. V Regionálnom OP na MVRR SR bude informatizácia regionálneho školstva (základné a stredné školy), v OP Zdravotníctvo na MZ SR bude informatizácia zdravotníctva, v OP Výskum a vývoj na MŠ SR bude IT

infraštruktúra pre vedu a výskum a pre vysoké školy, OP Vzdelávanie na MŠ SR umožní pozdvihnúť digitálnu gramotnosť obyvateľstva či naštartovať eLearning, v OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast možno očakávať podporu modernizácie hardvéru a softvéru v malých a stredných podnikoch atď. Podľa niektorých odhadov pôjde o ďalšiu pol miliardu eur.

Dosiahnutie čo najväčšej synergie na horizontálnej úrovni bude úlohou Riadiaceho orgánu na ÚV SR, ktorý si bude musieť jednoznačne zladíť a zmluvne upraviť úlohy a právomoci s držiteľom štátnych kompetencií zo zákona – Ministerstvom financií SR. V každom prípade jedným z najväčších rizík môže byť katastrofálny nedostatok administratívnych kapacít a častokrát aj ich diskutabilná kvalita. Je tu však príležitosť poučiť sa z predchádzajúceho programovacieho obdobia 2004 – 2006, ktoré mimochodom nové členské krajiny EÚ, ako Bulharsko a Rumunsko dnes nemajú a rozbeh programovacieho obdobia je u nich ešte problematickejší ako u nás.

Podľa viacerých neoficiálnych informácií sa dá predpokladať, že ukončenie rokovaní s Európskou komisiou o našich Operačných programoch a ich schválenie je možné až v lete. Prvé výzvy na predkladanie projektov by potom zrejme boli zverejnené, podľa optimistických predpokladov, na jeseň tohto roku. Dovtedy čaká riadiace i sprostredkovateľské orgány ešte veľa práce.

TRI KĽÚČOVÉ PRIORITIVITY OP IS

Z obsahového hľadiska možno teda v nasledujúcich rokoch, aspoň teoreticky, očakávať výraznú modernizáciu a informatizáciu verejnej správy, zníženie nákladov, transparentnenie procesov či pozdvihnutie úrovne digitálnej gramotnosti nielen úradníkov VS, ale aj občanov ako takých. Najnáročnejšou prioritou zrejme bude prioritná os číslo 1

v OP IS „Elektronizácia verejnej správy a rozvoj elektronických služieb“, zjednodušené eGovernment. Je na ňu predbežne alokovaná suverénne najväčšia finančná suma, ale chýba jednoznačne zadefinovanie štátnej politiky, neexistuje príslušná legislatíva a ani relevantné štúdie realizovateľnosti. Druhá priorita OP IS „Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry“ bude bezpochyby významná pre zachovanie nášho národného kultúrneho dedičstva a pre jeho lepšie využitie vo vzdelávacom procese, ale i turistickom ruchu. Tretia priorita OP IS „Zvýšenie prístupnosti k širokopásmovému internetu“ by mala významne pozdvihnúť rozvoj skutočného vysokorychlostného internetu a nových služieb aj do oblastí, ktoré nie sú atraktívne pre čisto komerčných providerov. Jednou z možností je aj budovanie metropolitných či regionálnych optických sietí, ktoré môžu so sebou priniesť výrazný kvalitatívny posun aj do fungovania miestnej a regionálnej samosprávy.

Často diskutovanou témou sú v odborných kruhoch tzv. „národné projekty“. Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že takéto „celoslovenské“ projekty by mohli významne zjednodušiť implementovanie OP IS. Treba však túto možnosť starostlivo zvažovať, pretože v ostatnom období často zlyhávala realizácia takýchto projektov napríklad pri príprave zmlúv s konečnými prijímateľmi pomoci alebo vo fáze verejného obstarávania. Rozhodne treba čo najskôr zadefinovať a objednať kľúčové štúdie realizovateľnosti k jednotlivým opatreniam a širšiu odbornú diskusiu k týmto témam. Najzložitejšia bude zrejme oblasť eGovernmentu, keďže existujúca Cestovná mapa zavádzania elektronických služieb verejnej správy nepokrýva miestnu a regionálnu úroveň a navyše je už niekoľko rokov stará, a teda v mnohých aspektoch neaktuálna.

Hlavnú úlohu pri týchto prípravách by malo zohrať najmä Partnerstvo pre OP IS, ktorému predsedá podpredseda vlády SR Dušan Čaplovič. Pozitívne možno hodnotiť vznik webovej stránky Riadiaceho orgánu OP IS www.roopis.vlada.gov.sk, ktorá vznikla na Úrade vlády SR a prináša všetky relevantné dokumenty i aktuálne informácie.

DÔLEŽITÁ SPOLUPRÁCA

Keďže v našom prvom programovacom období EÚ 2004 – 2006 bolo na informatizáciu spoločnosti ako takej v Operačnom programe Základná infraštruktúra (OP ZI) vyčlenených zhruba 14 miliónov eur prostredníctvom Opatrenia 3.2, isté skúsenosti s implementáciou eurofondov na IT projekty máme naprieč celou verejnou správou. Boli, resp. sú realizované prvé projekty na úrovni centrál-

Foto: fotolia.com

nej vlády i niektorých samosprávnych krajov. Veľmi pozitívne treba hodnotiť aj koncepčné projektové aktivity ZMOS.

Medzi samosprávnymi krajinami vidieť veľké kvalitatívne i kvantitatívne rozdiely pri informatizačných aktivitách. Chýba tu aj jasný prístup štátu v oblasti príslušných štandardov a legislatívy, neexistuje takmer žiadna výmena skúseností a efektívna spolupráca medzi samosprávnymi krajinami navzájom, ale aj voči ústredným orgánom štátnej správy či lokálnej samospráve a najmä, chýba jasná a politickú reprezentáciou podporovaná vízia...

Občianske združenie Partnerstvá pre prosperitu (PPP) bude naďalej pokračovať vo svojich aktivitách zameraných na vytváranie čo najširšej podpory informatizácie spoločnosti na všetkých úrovniach verejnej správy. Aj tento rok organizujeme v spolupráci s viacerými partnermi rôzne pracovné stretnutia odborníkov, zamerané na prediskutovanie prípravy a pripomienkovanie slovenských programovacích dokumentov, komunikačné a vzdelávacie aktivity pre potenciálnych konečných prijímateľov pomoci i možných dodávateľov. Informácie o aktivitách a pozvánky na podujatia PPP sa zverejňujú na stránkach www.ppp.sk.

ODSTRÁNIŤ ZAOSTÁVANIE SR

Informatizáciu slovenskej spoločnosti teda čaká v nasledujúcich siedmich rokoch veľa projektov a výrazná finančná injekcia

z eurofondov. Kedy sa jej naša verejná správa dočká a s akým efektom či defektom budú tieto obrovské finančné prostriedky využité, záleží teraz predovšetkým od vlády a príslušných ministrov. Jednou z prvých ponúkaných možností by mohlo byť prehodnotenie 35 projektov zo zásobníka Opatrenia 3.2. OP Základná infraštruktúra „Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor“, ktorý zapadá prachom na MVRR SR. Niektoré z nich by sa mohli teoreticky začať realizovať ešte tento rok a boli by aj dobrou „školou“ implementácie projektov pre novo vytváranú sekciu informatizácie spoločnosti na Ministerstve financií SR.

Jedným z prvkov, ktorý by mohol akcelerovať najmä budovanie IT infraštruktúry a prevádzku elektronických služieb verejnej správy je realizácia takýchto projektov prostredníctvom modelu Public-Private Partnership, teda verejno-súkromného partnerstva. Aktuálne programovacie dokumenty síce s takýmto spôsobom realizácie projektov počítajú, de facto však máme na Slovensku s takouto metódou nulové skúsenosti, najmä keď sa porovnáme napríklad so susednou Českou republikou. Dnes je vo svete, ale aj v Európe mnoho skúseností

a desiatky realizovaných IT projektov metódou Public-Private Partnership, ktoré sú životaschopné a priniesli veľmi veľa pozitív. Mohli by byť inšpiráciou aj pre všetky úrovne slovenskej verejnej správy – od centrálnej vlády cez regionálnu až po miestnu samosprávu.

Výmena vládnej elity síce spôsobila vyše polročné spomalenie príprav na toto programovacie obdobie, ale výzva je naďalej obrovská. Ak vládni politici a nimi dosadení vysokí štátni úradníci túto výzvu nezvládnu, nielenže sa zaostávajú SR v tejto oblasti zväčši a budeme čeliť kritike Európskej komisie, ale ľahko sa môže stať, že sa v najbližšej predvolebnej kampani nebudú mať čím pred voličmi pochváliť. Aj na to by mali myslieť.

Milan Ištván

(Autor je výkonný riaditeľ občianskeho združenia Partnerstvá pre prosperitu a člen Pracovnej skupiny pre prípravu OP IS.)

